

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Concilia Galliæ Narbonensis

Baluze, Etienne

Parisiis, 1668

Biterrense. 1255.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14646

ribus suis, & quàm sint mirabilia facta sua; quia licèt videatur suum negotium totaliter dimisisse, modò deliberat & disponit ut ipsum negotium resuscitet cum gloria & triumpho; cùm ipse, sicut credimus, cor Domini Regis Franciæ animaverit ad subveniendum suo negotio, immo, ut loquamur veriùs, ad consummationem ipsius. Ideóque paternitatem vestram exoramus humiliter & devotè, obsecrantes vos & adjuvantes per asperionem sanguinis Iesu Christi, cujus res agitur, quatinus nullam compositionem sive pacem, quæ præjudicet juri nostro, cum Raymundo filio Raymundi quondam Comitis Tholosæ faciatis, nec fieri permittatis; maximè cùm illud in totius Cleri & populi & universalis Ecclesiæ scandalum & ignominiam perpetuam redundaret.

C O N C I L I V M B I T E R R E N S E
Habitu anno MCCLV.

IN nomine Domini. Anno Nativitatis Christi millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, VIII. Idus Maij, Ludoyco Rege regnante. Noverint universi quòd cùm Petrus de Antolio Senescallus Carcassonensis & Biterrensis ex parte
 Domini

Domini Regis obsedisset castrum de Querbus, ipse Senescallus suis litteris aper-
 tis scripsit rogando Domino Archiepiscopo Narbonensi & ejus suffraganeis, ut Do-
 mino Regi & sibi pro eo in obsidione dicti castrum suum præberent subsidium & succur-
 sum. quarum litterarum tenor talis fuit.

VENERABILIBVS in Christo Patribus
G. Dei gratia Archiepiscopo Narbonensi &
suffraganeis ejus, P. de Antolio Miles, Senes-
callus Carcassanensis & Biterrensis, salutem
& sinceram dilectionem cum honore. In arduis
negotiis quæ Dominus Rex Francia illustris con-
tra hostes pacis & fidei in iis habuit partibus,
vos & prædecessores vestri tam laudabiliter la-
borastis, quòd ad laudem Dei & Domini Regis
cedit ad commodum & honorem. Et cum de
mandato ejusdem Domini Regis quoddam re-
ceptaculum hereticorum obsederimus, homicida-
rum, & latronum, scilicet castrum de Querbus
de feudo Domini Regis, paternitatem vestram
ex parte Domini Regis & nostra sicut carius
possumus deprecamur quatinus ad obsidendum
& capiendum dictum castrum viriliter nobis af-
fectu solito succurratis. Non enim intendimus
nec volumus Ecclesia de jure suo aliquod præ-
judicium fieri in futurum per submonitionem
quam vobis nuper fecimus & mandatum. Da-
tum Carcassona die Mercurij ante festum As-
censtionis Domini, anno Domini MCCLV.

Et dictarum litterarum tenore inspecto, Dominus Guilielmus Dei gratia Narbonensis Archiepiscopus præsidens apud Biterrim in Concilio ab eo convocato, præsentibus & assistentibus sibi venerabilibus Patribus R. Biterrensi, R. Tolosanensi, G. Lodovensi, R. Nemausensi, P. Agathensi, & B. Vticensi Episcopis, & procuratoribus Dominorum G. Carcassonenfis & P. Magalonensis Episcoporum, sancti Poncij, Anianensis, Villemagnensis, Caudensis, Montis Olivi, sancti Affrodisij & sancti Iacobi Biterrensis, Iucellensis, sancti Hilarij, de Quadraginta, sancti Aniani Abbatibus, & procuratoribus Electensis, sancti Guillermi de Desertis, & sancti Polycarpi Abbatum, & pluribus Archidiaconis, Præcentoribus, & aliis personis ecclesiasticis, unanimiter deliberato consilio, habita inter se deliberatione diligenti, convenerunt & repperierunt quòd non tenebantur ex debito ire vel sequi in exercitum Dominum Regem vel ejus Senescallum, nec eis tenebantur facere hostem vel cavalcata; præsertim cùm hætenus retro temporibus Prælati hujus terræ vel homines eorum, quodocunque exiverunt vel iverunt in exercitum, illud fecerint mandato Legatorum Ecclesiæ Romanæ vel Domini Archiepiscopi Narbonensis, & nun

quam mandato solius Senescalli. Et ideo non ex debito, nec ex mandato vel rogatu dicti Senescalli, sed potius ex gratia & honore Domini Regis, & quia dicitur & fama est dictum castrum fuisse receptaculum hæreticorum, furum, & latronum, unde etiam negotium pacis & Ecclesiæ esse videbatur, concorditer convenerunt quòd ipsi Prælati & eorum homines moderatè, secundum quod eishonestum esse videbitur, in obsessione & expugnatione dicti castri Domino Regi præbeant auxilium & succursum. Salvo tamen jure libertatis & immunitatis suæ & Ecclesiarum suarum, & sine omni suo & Ecclesiæ præjudicio in futurum. Acta sunt hæc apud Biterrim, in porticu capellæ episcopalis, in præsentia & testimonio magistri Bernardi Archidiaconi Ruthinensis, & Domini Stephani Præcentoris Ecclesiæ sancti Iusti Narbonensis, Domini Bertrandi de Grava Capellani Domini Episcopi Vticensis, Hugonis de Aquilerio Præcentoris Vticensis, Domini Poncij de Broha Canonici Narbonensis, Domini Petri Vesiani Sacristæ sancti Affrodisij, Guillermi de Seran, & Raimundi de Crosis Clerici Domini Archiepiscopi Narbonensis, Gr. Cathalani Clerici Domini Episcopi Biterrensis, & mei magistri Michaëlis publici Biterris

Notarij, qui mandatus à dicto Domino Archiepiscopo Narbonensi pro se & suis suffraganeis & procuratoribus supradictis hæc scripsi & redegī in publicum instrumentum, & huic publico instrumento apposui signum meum.

*STATUTA SANCTI LVDOVICI
Francorum Regis pro reformatione morum,
in Galliam Narbonensem ejus jussu delata
à Guidone Fulcodij, & relecta in Concilio
Biterrensi anno MCCLV.*

HÆc sunt Stabilimenta facta per Dominum Regem Franciæ, quæ Dominus Guido Fulcodij attulit sigillata sigillo dicti Domini Regis, & fuerunt recitata & lecta aggregato generali Concilio Prælatorum & Baronum & Militum terræ apud Biterrim anno MCCLV.

LVDOVICVS Dei gratia Francorum Rex universis præsentem paginam inspecturis salutem. Ex debito regiæ potestatis pacem & quietem subjectorum nostrorum, in quorum quiete quiescimus, præcordialiter affectantes, ac adversus injuriosos & improbos, qui tranquillitati eorum invident & quieti, zelum indignationis habentes, ad hujusmodi propulsandas injurias & statum regni reformandum in me

lius ad præsens aliqua duximus ordinanda,
quæ inferiùs continentur.

Quæstus quidem illicitos, quantum pos-
sibile fuerit, in Ballivis & aliis Curialibus
nostris reprimere cupientes, Senescallos,
Ballivos, Præpositos, Vicecomites, &
villarum Majores, & alios Officiales no-
stros juramento subscripto duximus astringen-
dendos: cujus si ipsi Senescalli, Ballivi, &
alij Officiales nostri fuerint transgressores,
pœnas debitas in bona ipsorum vel, si res
exigat, in personas, nostræ voluntatis vel
deputatorum à nobis arbitrio reservamus.
Si verò Majores, Ballivos, vel Officia-
les dejerare contigerit in hac parte, à
Senescallis sub bonarum testimonio per-
sonarum & cum ipsarum consilio pu-
niantur.

Iurabant igitur omnes & singuli supra-
dicti quòd quandiu commissam sibi tene-
bunt senescalliam, vel balliviam, præpo-
situram, vel aliud quodcunque officium
supradictum, tam minoribus quàm medio-
cribus, tam majoribus quàm advenis, tam
indigenis quàm subjectis, sine nationum &
personarum acceptione jus reddent; ser-
vantes tamen in locis suis sua jura, usus, &
consuetudines approbatas.

Iurabunt insuper bona fide jura nostra
requirere & servare, & aliorum jura scien-

ter non auferre, nec diminuere, nec etiam impedire.

Iurabant etiam donum seu munus quodlibet à quacunque persona per se vel per alium non recipere in pecunia, auro, vel argento, aut rebus aliis quibuscunque mobilibus vel immobilibus vel se moventibus, seu beneficiis personalibus sive perpetuis, præter esculenta & poculenta, quorum valor in una hebdomada summam decem solidorum Parisiensium non excedat. Et quòd dicta bona seu beneficia dari uxoris suis, liberis, fratribus, sororibus, nepotibus, neptibus, vel consanguineis, aut consimilibus, seu domesticis, minimè procurabunt. Immo bona fide diligentiam adhibebunt ne uxores suæ vel alię personæ proximò nominatæ dona vel munera recipiant. quòd si fecerint, ex quo hoc sciverint, eos ad restituendum bona fide compellent sub debito juramento.

Iurabunt etiam quòd ab illis de sua senescallia vel ballivia, nec ab illis qui causam habent coram ipsis, vel scient in proximo habituros, mutuum non recipient per se vel per alium ultra summam viginti librarum, quas reddent à die contracti mutui infra duos menses, licet etiam creditores velint solutionis terminum prorogare.

Addetur etiam juramento eorum quòd nihil dabunt vel mittent alicui de Consilio nostro, vel uxoribus eorundem, liberis, aut domesticis, vel illis qui compotum eorum recipient, vel illis quos ad visitandum terram vel facta eorum exquirenda mittemus. Quòd etiam in venditionibus balliviarum vel reddituum aut aliarum rerum nostrarum partem non habebunt, nec etiam in monetis. Quòd Bajulos infideles, seu injuriosos, vel exactores, vel de usuris suspectos, vel turpem vitam apertè ducentes, in suo non sustinebunt errore, immo eorum excessus corrigent bona fide.

Iurabunt etiam Præpositi nostri, Vicecomites, Majores villarum, Forestarij, & alij sub eis in officiis constituti judices, & locorum Vicarij singulorum, quòd nec superioribus suis, nec uxoribus eorum, liberis, propinquis, sive domesticis quicquam dabunt. Et in fine juramenti concludent se universa & singula supradicta servare bona fide, nisi illud quod duxerimus relaxandum, nec quicquam per se vel per alium in fraudem facere prædictorum.

Vicarios autem quos Senescalli vel Ballivi per se quandoque substituent, nolumus ab ipsis institui, nisi priùs sub forma prædicta præstiterint juramenta.

Vt verò hæc juramenta firmiùs tenean-

tur & obseruentur, volumus quòd in publica assisia fiant coram Clericis & laicis ab omnibus & singulis supradictis, etiam si antea facta fuerint coram nobis, ut non solum metu divinæ indignationis & nostræ, sed etiam confusionis & erubescentiæ apud homines perjurium manifestum incurrere vereantur.

Volumus autem & præcipimus quòd Senescalli nostri & alij quicumque sub ipsis tenentes officium, necnon & omnes qui in dictis balliviis vel senescalliis vadia nostra recipiunt, abstineant ab omni verbo quod vergat in contumeliam & contemptum Dei aut matris suæ vel sanctorum ipsius.

Inhibemus verò districtè Senescallis & Ballivis nostris possessiones aliquas per se vel per alium emere, administratione sua durante, in senescallia vel ballivia sua, vel fraudulenter in alia sine nostra licentia præcedente. Quòd si fecerint, emptionem irritam esse, & possessiones sic emptas fisco nostro, si nobis placuerit, volumus applicari.

Prohibentes insuper Senescallis & Ballivis nostris ne quandiu Senescalli vel Ballivi fuerint, sibi vel suis liberis, fratribus aut fororibus, nepotibus, neptibus, consanguineis, vel quibuscunque de sua familia matrimonia copulent cum personis suæ se-

nescalliæ aut balliviæ suæ sine nostro speciali consensu, nec prædictos in regione ponant, aut beneficia ecclesiastica vel possessiones eis acquirant.

Gista etiam vel procurationes in domibus Religiosorum vel circa ad expensas eorum non recipiant sine nostra licentia speciali.

Prohibitionem verò istam quam facimus de matrimoniis non copulandis, & possessionibus non acquirendis, non extendimus ad Præpositos, Majores, & alios Officiales minores, qui majorias, præposituras, & alia officia tenebunt in locis mansionum suarum, dum tamen hæc faciant sine nostra vel alterius læsione.

Senescalli autem nostri & inferiores Ballivi caveant sibi à multitudine Bedellorum, & quanto paucioribus poterunt sint contenti ad Curiarum exequenda præcepta, & illos nominent in assisia publica. aliter verò pro Bedellis minimè habeantur. Vbi autem Bedelli vel Servientes ad remota loca mittentur, eis sine superiorum literis non credatur. Et si aliter inventi fuerint facientes executiones, vel mandata, nuntietur Senescallo, qui eos puniat competenter.

Ne verò Senescalli nostri vel inferiores Ballivi contra justitiam subditos nostros gravent, inhibemus eisdem ne pro quocun-

que debito, præter nostrum, capiant vel captum detineant aliquem subditorum nostrorum.

Emendas autem pro maleficiis seu debitis à Ballivis nostris levari non volumus, nisi in foro aut judiciario publicè de bonorum consilio fuerint judicatæ vel æstimatæ, quamvis antea fuerint gagiatæ. Si tamen ille cui crimen imponitur, Curia sibi offerente judicium illud non velit expectare, & pecuniam certam offerat pro emenda, & tale sit crimen de quo emenda pecuniaria recipi consuevit, liceat Curia eam recipere, si sibi competens videatur. Alioquin emendam judicari faciat vel æstimari secundum quod superius est expressum, licet reus se velit omnino subicere Curia voluntati. Caveant tamen Senescalli, Iudices, & Ballivi, ne minis vel terroribus seu machinationibus callidis clam vel palam aliquem ad emendam offerendam inducant, vel sine causa rationabili accusent.

Eos sanè qui ballivias nostras tenuerint, aliis easdem revendere prohibemus. Sed si plures emptores fuerint, unus tantum jurisdictionem exercent, & immunitate gaudeat in cavalcatis, talliis, seu collectis, & aliis oneribus publicis, qua alij consueverunt gaudere. Vendi autem eas filiis, fratribus, nepotibus, aut consanguineis, seu do-

mesticis Ballivorum prohibemus eisdem. Emptores autem ipsarum præpositurarum vel aliarum balliviarum debita propria, scilicet quæ debentur eisdem, ex præposituris vel balliviis aliis aut eorum sociis auctoritate propria non coërceant; sed per manum Senescalli aut superioris Iudicis eas repetant, sicut si præposituram vel balliviam non tenerent.

Porro volentes viam malitiis præcludere, quantum possumus, firmiter inhibemus ne Senescalli, Ballivi, vel alij Officiales prædicti in causis & negotiis quibuscunque subditos nostros locorum mutatione fatigent sine causa rationabili, sed singulos in locis illis audiant ubi consueverunt audiri, ne gravati laboribus & expensis cogantur cedere juri suo.

Quia verò nemo sine causa vel culpa privandus est jure suo, Ballivis nostris & aliis Officialibus prædictis inhibemus ne desistant aliquem sine causæ cognitione vel nostro speciali mandato. Subditos etiam nostros novis exactionibus, consuetudinibus, vel oneribus non affligant, cavalcatas extorquendæ pecuniæ causa non mandent, sed ex causa tantummodo necessaria. Et tunc volentes personalem facere cavalcata, ad eam redimendam data pecunia non compellant.

Defensum autem bladi vel vini aut mercium aliarum non extrahendarum de terra sine causa urgente non faciant ; & tunc cum bono & maturo consilio, nec suspecto, & factum cum consilio non dissolvant ; & eo durante nunquam faciant gratiam specialem.

Omnes autem Ballivos nostros majores & minores finito officio suo remanere volumus, vel saltem procuratorem sufficientem dimittere in ipsa ballivia per quadraginta dies, ut de se conquerentibus coram illis respondeant quibus hoc committetur.

Ceterum ordinationem factam de Iudæis observari districtè præcipimus, quæ talis est. Iudæi cessent ab usuris & blasphemis sortilegiis. Et Talemit quàm alij libri, in quibus inveniuntur blasphemix, comburantur. Et Iudæi qui hoc servare noluerint, expellantur, & transgressores legitimè puniantur. Et vivant omnes Iudæi ex laboribus manuum suarum, vel de negociationibus sine terminis & usuris.

Præterea prohibemus districtiùs quòd nullus omnino ad taxillos ludat, sive aleis, sive scacis. Scholas etiam deciorum prohibemus & prohiberi volumus omnino, & tenentes eas districtiùs puniantur. Fabrica autem deciorum prohibeatur ubique.

Nullus præterea recipiatur ad moram

in tabernis faciendam, nisi ut transiens vel viator, vel in ipsa villa non habeat aliquam mansionem.

Expellantur autem publicæ meretrices tam de campis quàm de villis; & factis motionibus sive prohibitionibus, bona earum per locorum iudices capiantur, vel auctoritate à quolibet occupentur, etiam usque ad tunicam vel pecium. Si quis verò publicæ meretrici scienter domum locaverit, quantum valet pensio domus uno anno, Ballivo loci vel Iudici solvere teneatur.

Præterea Statutum à nobis de consilio Baronum nostrorum apud Melledunum editum observari præcipimus firmiter & teneri. Videlicet quòd nullum debitum haberi faciant Barones, Ballivi, vel alia quæcunque personæ Iudæis, nec aliquis in toto regno nostro Iudæum retineat alterius dominij, nec impediatur quòd minùs Iudæum suum possit capere tanquam proprium servum, quantumcunque sub alterius dominio fecerit ipse moram.

De Christianis verò, sicut in eodem Statuto continetur, prohibemus districtè quòd nullas usuras haberi faciant Barones, Ballivi nostri, vel alia quæcunque personæ Iudæis. Usuras autem intelligimus quicquid est ultra sortem.

Istud autem Statutum factum Melledu-

num volumus quòd Ballivi nostri obser-
vent & faciant observari tam in terra no-
stra quàm in terra Baronum vel aliorum,
si defuerint, postquam sufficienter fuerint
requisiti.

Inhibemus autem ne aliquis in terra no-
stra capiat aliquem equum contra volunta-
tem illius cuius equus erit, nisi sit pro pro-
prio negotio nostro. Et tunc per Ballivos,
Senescallos nostros, aut eos qui loco eorum
erunt, de equis conductitiis capiat. Et si
equi conductitij sufficere nequeant pro no-
stro servitio faciendo, Senescalli, Ballivi,
vel alij qui loco ipsorum erunt, non ca-
pian equos mercatorum, transeuntium,
vel pauperum, sed divitum tantùm, si suf-
ficere possint ad nostrum servitium pro-
prium faciendum.

Inhibemus etiam ne pro servitio nostro
vel alio capiantur equi personarum eccle-
siasticarum, nisi de nostro speciali manda-
to. Nec capiant Senescalli, aut ei qui loco
ipsorum erunt, equos plusquam nobis fue-
rit opus. Illos etiam quos ceperint, pro pe-
cunia non relaxent. Hæc autem quæ de
equis capiendis diximus volumus observari
quandiu nobis placuerit. Salvis servitiis no-
bis debitis, & juribus nostris, ac etiam
alienis.

Omnia ergo & singula supradicta que

ad præfens pro subditorum quiete duximus ordinanda, retenta nobis plenitudine potestatis regiæ declarandi, mutandi, vel etiam corrigendi, addendi, vel minuendi, à Ballivis nostris & subditis districtè volumus observari.

Datum Parisius anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, mense Decembri.

STATUTA DOMINI GUIDONIS
Dei gratia Archiepiscopi Narbonensis.

I. **E**XCOMMUNICAMUS omnes illos qui sanctimoniam quamcunque corruerint, & sollicitudinem per se vel per interpositam personam dederint.

II. Item omnes Clericos civitatis vel diocesis Narbonensis constitutos in sacris, vel curam animarum habentes, qui bajuliam personæ secularis tenuerint vel emerint, vel judicaturam ejus tenuerint, ab officio & beneficio suspendimus. Et si qui nunc alteram earum tenent, nisi eam reliquerint infra . . . . . postquam in Ecclesiis hæc sententia fuerit publicata, eadem suspensione teneantur astricti.

III. Item præcipimus quòd universi Sacerdotes, qui curam à nobis vel locum nostrum in spiritualibus obtinentibus, no-